

บทที่ 2

ธรรมชาตินิยม (Naturalism)

1) ความหมายของธรรมชาตินิยมโดยทั่วไป

ความหมายของธรรมชาตินิยมนั้นไม่ได้หมายถึงการที่นิยมนับถือธรรมชาติหรือปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ฟ้า ดิน ดวงอาทิตย์ ฟ้าแลบ ฟ้าร้อง ฯลฯ ว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งมีอำนาจสูงสุดต่อความเป็นไปของสิ่งทั้งหลายในโลก รวมไปถึงการบูชาเทพเจ้าประจำธรรมชาติต่าง ๆ อันเป็นลักษณะของความคิดเป็นแบบเทวนิยม ซึ่งความเข้าใจทั้งหลายดังกล่าวมานี้ไม่ใช่ลักษณะความคิดแบบธรรมชาตินิยมที่ถูกต้อง

ลักษณะความคิดแบบธรรมชาตินิยมนั้นได้เกิดขึ้น และพัฒนามาเรื่อยตั้งแต่สมัยกรีกโบราณโดยนักคิด นักปรัชญาที่มีชื่อเสียงต่าง ๆ เช่น พลาโต โซคราตีส เอพิคิวรุส เดโมคริตุส¹ เป็นความคิด ความรู้สึกที่ต้องการหาคำตอบที่มีเหตุผลมาอธิบายสิ่งทั้งหลายโดยไม่ต้องอาศัยอ้างอิงถึงสิ่งเหนือธรรมชาติ ต้องการสลัดความเชื่อออกจากความคิดแบบเทวนิยม การนับถือเทพเจ้าและปรากฏการณ์ทางธรรมชาติซึ่งฝังลึกอยู่ในความนึกคิดของมนุษย์ว่าเป็นสิ่งแท้จริง มีอำนาจสูงสุดในการคลั่งคลั่งและควบคุมสิ่งต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นเป็นไปตามที่นับถือ เชื่อกันมาแต่ดึกดำบรรพ์ ลักษณะความคิดแบบธรรมชาตินิยมในสมัยนั้นเป็นความคิดที่มีลักษณะผสมกันระหว่างความคิดแบบเทวนิยมและสสารนิยม ที่สำคัญคือ ไม่สนใจในเรื่องของสิ่งเหนือธรรมชาติ ไม่ถือว่าสิ่งต่าง ๆ ที่นอกเหนือธรรมชาตินั้นเป็นสิ่งแท้จริงสำหรับธรรมชาตินิยมแล้ว โลกหรือจักรวาลประกอบด้วย "สิ่งธรรมชาติ" (natural object) เท่านั้นที่เป็นจริง สิ่งอื่นนอกเหนือจากนี้ไม่ใช่สิ่งแท้จริงแต่อย่างใด

¹Paul Edwards, ed. in chief, "Naturalism," The Encyclopedia of Philosophy 5 (New York: The Macmillan Company and The Free Press, 1967), p. 448.

ความหมายของ "สิ่งธรรมชาติ" นั้น ในที่นี้หมายถึง

"สิ่งที่มีขึ้นและดับลงตามปฏิบัติการของสาเหตุธรรมชาติ ก่อนหิน เมฆ กบ มนุษย์ เหล่านี้เป็นตัวอย่างของสิ่งธรรมชาติ ไม่ว่าสิ่งเหล่านี้จะต่างกันอย่างไร และความแตกต่างนี้จะสำคัญอย่างไร สิ่งธรรมชาติทุกสิ่งดำรงอยู่ในระบบอวกาศ-เวลา (Space - Time) และในระบบที่ทุกสิ่งเป็นไปตามสาเหตุ"¹

การเกิดขึ้นเมื่ออยู่และดับลงของสิ่งธรรมชาติเหล่านี้เป็นไปโดยตัวของมันเอง ตามลักษณะที่เรียกว่าเป็นกฎธรรมชาติ และทุกสิ่งที่สามารถอธิบายได้โดยอาศัย มวลบทในเรื่องของทฤษฎีอะตอม ซึ่งถือว่าจะสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์ทั้งหมดได้ โดยไม่ต้องอาศัยเรื่องของจิตหรือวิญญาณมนุษย์มาเกี่ยวข้อง

จากความคิดที่เริ่มขึ้นตั้งแต่สมัยกรีกซึ่งปฏิเสธลักษณะที่เป็นจิตนิยมอย่าง ลินเชิง ขอมรับแต่ความคิดที่ถือว่าสสารเท่านั้นที่เป็นจริง ต่อมาเมื่อทฤษฎีวิวัฒนาการ ของคาร์วิน (Darwin) เกิดขึ้น ทฤษฎีนี้ก็มิอิทธิพลทำให้ความคิดแบบธรรมชาตินิยม พัฒนาขึ้นเป็นธรรมชาตินิยมแบบสมัยใหม่ (modern naturalism) ซึ่งต่างจาก ของเดิมโดยที่มีลักษณะกึ่งสสารนิยมและจิตนิยมผสมกัน ไม่ใช่ปฏิเสธจิตนิยมอย่าง ลินเชิงเหมือนแต่ก่อน แต่ก็ยังมีได้ยอมรับลักษณะของจิตนิยมอย่างลินเชิง นอกจากนี้ ยังมีลักษณะความคิดและยอมรับวิธีการแบบวิทยาศาสตร์มากขึ้น จะสามารถสรุปหลัก ความคิดที่สำคัญของความคิดแบบธรรมชาตินิยมซึ่งพัฒนาจากแบบดั้งเดิมมาแล้วได้ดังนี้

¹ Ibid

สิ่งที่ดีกว่าอยู่นอกระบบอวกาศ-เวลาที่เห็นได้โดยทั่วไปก็เช่นความคิด เรื่องพระเจ้าในคริสต์ศาสนา ซึ่งถือว่าไม่ขึ้นอยู่กับสภาพอวกาศ-เวลา มีอยู่ชั่วนิรันดร์ ซึ่งความคิดเช่นนี้ชาวธรรมชาตินิยมถือว่าเป็นสิ่งไม่จริง เพราะว่าอยู่นอกระบบดังกล่าว

เรื่องเหตุนี้เป็นการยอมรับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เพราะว่าวิทยาศาสตร์ ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่า ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นย่อมมีสาเหตุและสาเหตุนั้นต้องเป็นสาเหตุธรรมชาติ ที่รู้ได้ควยความรู้ทางประสบการณ์เป็นสำคัญ

ก) เป็นอเทวนิยม ไม่เชื่อในเรื่องของสิ่งเหนือธรรมชาติทั้งหลาย ถือว่าไม่ใช่สิ่งจริงแท้ ไม่เชื่อว่ามีพระเจ้า นรก-สวรรค์ ทั้งนี้เพราะไม่มีใครสามารถพิสูจน์ให้เห็นได้ว่าสิ่งเหล่านี้มีอยู่จริง

อันที่จริงนั้นธรรมชาตินิยมไม่ได้ยืนยันหนักหนาจนกว่าสิ่งเหล่านี้ไม่มีอยู่จริง หากแต่ธรรมชาตินิยมมีความเห็นว่า สิ่งโลกก็ตามที่ยังไม่สามารถหาเหตุผลมาพิสูจน์ ยืนยันให้เห็นใคร่กว่าสิ่งนั้นเชื่ออยู่จริงแล้ว ก็จะต้องถือว่าสิ่งนั้นไม่มีอยู่เนื่องจากยังหาหลักฐานไม่ได้นั่นเอง ความคิดเกี่ยวกับเรื่องพระเจ้าหรือสิ่งเหนือธรรมชาติต่าง ๆ นั้น นักธรรมชาตินิยมและนักวิทยาศาสตร์ถือตามหลักวิทยาศาสตร์ว่า "พระเจ้าเป็นเพียงสมมุติฐานอย่างหนึ่งเท่านั้น"¹ และจนกระทั่งปัจจุบันนี้ เราก็กังหาหลักฐานมาสนับสนุนความมีอยู่ของสิ่งเหล่านี้ไม่ได้แม้ว่าวิทยาศาสตร์จะเจริญก้าวหน้ามากขึ้นแล้วก็ตาม

อย่างไรก็ดี ธรรมชาตินิยม มีหลักการสำคัญอยู่ที่สิ่งธรรมชาติและกฎธรรมชาติ จึงไม่ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องให้ความสนใจคนหากความมีอยู่ หรือไม่มีอยู่ของสิ่งเหนือธรรมชาติเหล่านี้ ความสนใจอยู่ที่สิ่งธรรมชาติมากกว่า จึงตัดความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ออกไป ทั้งนี้เพราะ แม่ว่าสิ่งเหล่านี้จะมีอยู่จริง ธรรมชาตินิยมถือว่า ความเชื่อในเรื่องเช่นนั้นไม่สำคัญ เพราะไม่ได้ให้ความแตกต่างในการปฏิบัติ แต่อย่างใดผู้ที่ไม่เชื่อในพระเจ้าก็สามารถปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมที่ดี และมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุขได้เช่นเดียวกัน

ข) ธรรมชาตินิยมถือว่า สิ่งธรรมชาติทั้งหลายเท่านั้นที่เป็นจริง และความเป็นไปของสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นภายใต้หลักของความเป็นสาเหตุ ซึ่งก็เกิดขึ้นโดยตัวของมันเองภายใต้กฎธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นการเกิดขึ้นของโลกหรือสิ่งต่าง ๆ ในโลกล้วนไม่ได้เกิดลอย ๆ หรือเกิดโดยอำนาจจากสิ่งเหนือธรรมชาติแต่ประการใด

¹ คร. คักลาส เอ็ม. เบินส์, ความเกี่ยวข้องระหว่างพุทธศาสนา กับวิทยาศาสตร์และอเทวนิยม แปลโดย ศิริ พุทธศุภร์ (กรุงเทพมหานคร: พุทธอุปถัมภ์การพิมพ์, 2519), หน้า 5.

ธรรมชาตินิยมถือว่า สิ่งทั้งหลายมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง มีวิวัฒนาการ และเป็นวิวัฒนาการแบบก้าวกระโดดซึ่งเรียกว่า ขบวนการ¹ นั่นคือ ใค้สิ่งใหม่ซึ่งไม่สามารถทดลองให้เหมือนเดิมได้อีก เป็นการสร้างสรรค์ทางธรรมชาติ เป็นขบวนการที่เกิดขึ้นอย่างสืบเนื่องติดต่อกันไปไม่หยุดยั้ง เกิดการเติบโตขยายไปสู่ประเภทใหม่ ระดับใหม่ คุณภาพใหม่อย่างไม่หยุดยั้งและสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่นี้ก็มี "คุณสมบัติเฉพาะ" ของตัวเอง ไม่สามารถทดลองเป็นอะตอมย่อยได้อีก นั่นคือ เป็นความเชื่อในเรื่องของพหุภาพ ต่างจากสสารนิยมที่เชื่อในเอกภาพและจิตนิยมที่อ้างสิ่งเหนือธรรมชาติที่เราไม่สามารถอธิบายได้ ธรรมชาตินิยมถือว่าเราสามารถอธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติเหล่านี้ได้โดยอาศัยความรู้จากประสบการณ์ โดยธรรมชาตินิยมถือว่าเป็นความรู้ที่ถูกต้องแท้จริงที่สุดที่เราเชื่อถือและพิสูจน์ให้เห็นชัดแจ้งได้ เป็นวิธีเดียวกันกับวิทยาศาสตร์ที่ใช้ในการหาความรู้ที่แท้จริงจากสิ่งต่าง ๆ เช่นกัน

เกี่ยวกับเรื่องของความเป็นสาเหตุนี้ ปัญหาหนึ่งที่มีเกิดความยุ่งยากกับความคิดที่เสมอคือเรื่องเกี่ยวกับ "ปฐมเหตุ" ซึ่งเป็นปัญหาที่น่าขบคิดว่า เมื่อทุกสิ่งต้องเกิดจากเหตุ ดังนั้น อะไรเล่าที่เป็นสาเหตุแรกที่ทำให้สิ่งทั้งหลายเกิดขึ้นได้ และจากความทึบเข้มนี่เองที่ทำให้ผู้ที่นับถือพระเจ้ามักจะยกมาอ้างว่า พระเจ้า นั้นแหละที่เป็นปฐมเหตุให้เกิดสิ่งทั้งหลายขึ้น ซึ่งก็เพื่อเป็นการยืนยันว่า พระเจ้ามีอยู่นั่นเอง แต่สำหรับธรรมชาตินิยมนั้นเมื่อสักความเชื่อเรื่องพระเจ้าหรือสิ่งสัมบูรณ์ทั้งหลายออกไป ความสนใจในเรื่องเกี่ยวกับปฐมเหตุของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งส่วนมากเชื่อกันว่าต้องเป็นไปโดยสิ่งสัมบูรณ์ทั้งหลาย (ตามที่เคยเชื่อกันมา หรือตามที่พวกที่เชื่อว่ามีพระเจ้า มักนำเรื่องปฐมเหตุมาอ้างเพื่อยืนยันว่ามีพระเจ้า) นั้นล้วนไม่มีในความคิดของธรรมชาตินิยม ปัญหาที่ว่า สิ่งทั้งหลายนี้ต้นกำเนิดมาจากอะไร อย่างไร ฯลฯ เหล่านี้ถือเป็นเรื่องของนักวิทยาศาสตร์โดยตรงที่จะค้นหาคำตอบต่อไป ซึ่งความสนใจในเรื่องนี้ก็ได้มีนักวิทยาศาสตร์หลายคนได้ตั้งข้อสังเกตหลายอย่างเกี่ยวกับปัญหานี้ เช่น

¹วิทย์ วิศตเวทย์, ปรัชญาทั่วไป (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2520), หน้า 46.

"... ไม่มีความจำเป็นอะไรที่เราจะต้องถือว่ามีปฐมเหตุ เราอาจจะถือว่า เวลาไม่มีการเริ่มต้นเลยก็ได้ และเราอาจจะถือว่า ประวัติศาสตร์ของมนุษย์ ถอยหลังไปจนถึงสมัยที่ไม่มีไครรู คือ ไม่มีจุดเริ่มต้นเลยก็ได้ (และแนวคิดทาง พุทธศาสนาก็เป็นเช่นนั้น)"¹

"... แนวความคิดที่ว่า "สิ่งทั้งหลายจะเกิดจากความไม่มีอะไรไม่ได้" นั้น ก็ยังเป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณากันต่อไป คือ จะถือว่าเป็นความจริงตามนั้น เสียทีเดียวหรือไม่..."²

อย่างไรก็ตาม นักวิทยาศาสตร์ก็ได้พยายามตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับต้นกำเนิดของ สิ่งทั้งหลาย มีอยู่ทฤษฎีหนึ่งที่น่าสนใจ และได้รับความนิยมนอย่างกว้างขวางในหมู่นักวิทยาศาสตร์ซึ่งน่าสนใจนำมากล่าวในที่นี้ก็คือ ทฤษฎีสภาวะคงที่ (Steady - State)

"... ทฤษฎี Steady - State หรือ สภาวะคงที่ซึ่งถือว่ามีปฐมเหตุกำเนิด มาจากอวกาศที่ว่าง ๆ ไม่มีอะไรนั่นเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ทฤษฎีนี้ถือว่า สิ่งที่มีตัวตนที่เราเห็นและสัมผัสกับตัวเรา เกิดมาจากความไม่มีอะไรนั่นเอง ผู้เชื่อตามแนวทฤษฎีนี้อธิบายยกตัวอย่างว่า ปริมาณไฮโดรเจนประมาณเคียว (ซึ่ง เป็นปริมาณที่เล็กที่สุด และมีมากที่สุด ในสากลจักรวาล) นั้น จะเกิดประมาณ 600,000 ปี ฤกษ์หนึ่งครั้งในอวกาศ ซึ่งมีเนื้อที่ 1 คิวบิกเมตร ต่อมาปริมาณ ไฮโดรเจนเหล่านี้จะรวมตัวกันขึ้นเป็นเมฆแก๊ส ฤกษ์แล้วก็จะกลายเป็นจักร- การกาแล็กซีขึ้นมาอีก ความจริงดังกล่าวนี้เชื่อกันว่า เกิดขึ้นตามส่วนแห่งอัตราเร็วที่จักรการกาแล็กซีในปัจจุบันกำลังโคจรหนีออกจากกัน นั่นคือ เรื่องเช่นนี้ไม่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในรูจักจุบดินในอดีต และก็จะต้องเกิดขึ้นเช่นนี้เรื่อยไปในอนาคต โดยไม่รู้จักจบจักสิ้นเช่นเดียวกันอีก"³

¹ดร. คักลาส เอ็ม. เบินส์, ความเกี่ยวของระหว่างพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์และอเทวนิยม, หน้า 8.

²เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

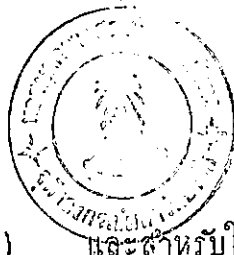
³เรื่องเดียวกัน, หน้า 9-10.

อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีดังกล่าวนี้ก็อาจมีการยอมรับหรือคัดค้านจากนักวิทยาศาสตร์ตอ ๆ ไปในอนาคตเมื่อความรู้ของเราเจริญก้าวหน้าไปกว่านี้ก็ไม่ได้ ... และนี่ก็แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่นอนในการสืบความรู้ในปัญหาดังกล่าว และเรื่องของปฐมเหตุนี้ ก็มีการให้ความสนใจโต้แย้งกันออกไป พวกที่ไม่เห็นว่าสำคัญก็จะไม่สนใจ ส่วนพวกที่เห็นความสำคัญ ก็พยายามศึกษาต่อไปถึงกล่าว

ในเรื่องนี้ สำหรับธรรมชาตินิยมเห็นว่ายังมีปัญหาอื่นที่น่าสนใจกว่า นั่นคือควรจะสนใจในลักษณะของสิ่งธรรมชาติ หรือกฎธรรมชาติที่ใกล้ตัวเรา และมีผลต่อเราโดยตรงมากกว่า เพราะฉะนั้น ธรรมชาตินิยมจึงไม่เน้นถึงเรื่องของปฐมเหตุให้ความสำคัญแต่เพียงแก่เรื่องที่ว่าสิ่งทั้งหลายล้วนเกิดจากเหตุ วิวัฒนาการและความสัมพันธ์ของสิ่งทั้งหลายเท่านั้น โลกอาจจะวิวัฒนาการจากความไม่มีอะไรเลย แต่เป็นไปเองตามธรรมชาติก็ได้โดยไม่ต้องมี "ปฐมเหตุ" คือ สิ่งเหนือธรรมชาติใด ๆ มาเป็นตัวการ หรือ อาจจะเกิดจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งซึ่งความรู้ของเรายังจำกัดไม่สามารถหาคำตอบที่แท้จริงได้ ซึ่งปัญหานี้ก็ยังต้องให้นักวิทยาศาสตร์พยายามค้นหาคำตอบดังกล่าวกันต่อไป

ค) ทำสิ่งที่ซับซ้อน ทอนลง ให้เข้าใจได้ง่ายที่สุด ในการค้นคว้าหาความจริงของปรากฏการณ์ทั้งหลายนั้น นักธรรมชาตินิยมจะพยายามอธิบายการ เกิดมีขึ้นของสิ่งต่าง ๆ โดยการเชื่อมโยงเข้ากับหลักสากลหรือกฎธรรมชาติ โดยจะหามองดูและเข้าใจได้ง่ายที่สุด ไม่ว่าเรื่องนั้นจะยุ่งยากซับซ้อนเพียงใดก็จะพยายามทอนลักษณะที่ยุ่งยากซับซ้อนนั้นลงมาให้ง่ายและเข้าใจได้ดีให้ไต่มาที่สุด ทั้งนี้เพราะธรรมชาตินิยมถือว่า ปรากฏการณ์ทุกอย่างล้วนอธิบายให้เห็นได้ชัด และเข้าใจได้ง่าย โดยอาศัยทฤษฎีเรื่องอะตอม ซึ่งถือว่า ทุกสิ่งสามารถทอนจากส่วนที่ซับซ้อนที่สุดลงมาให้เป็นส่วนที่ง่ายหรือธรรมดาที่สุดได้

ง) ธรรมชาตินิยมมีลักษณะเป็น มนุษย์นิยม นั่นคือ มนุษย์ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งหรือเกิดจากอำนาจของสิ่งเหนือธรรมชาติใด ๆ มนุษย์เกิดขึ้นและดำรงอยู่ด้วยตัวเอง เป็นสิ่งธรรมชาติสิ่งหนึ่งในโลก มีการดำรงอยู่เป็นไปโดยลักษณะทางชีวภาพ

(biological existence) และสำหรับในเรื่องของความเชื่อที่ว่า มีจิตและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของจิตนี้ ธรรมชาตินิยมถือว่านั่นเป็น มโนภาพของนามธรรม (abstract conception) เท่านั้น ไม่ใช่ สิ่งที่ปรากฏมีสาระอยู่จริง (substantial reality) สิ่งที่เราเกิดความมั่นใจเป็นเช่นนั้น เช่นนี้ ก็เป็นเพียงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างสสารและปรากฏการณ์ทางจิต (psychical phenomena) เท่านั้น อย่างไรก็ตาม นี่แสดงว่าธรรมชาตินิยมไม่ใช่ทั้งสสารนิยมหรือจิตนิยมที่ยืนยันไปทางหนึ่งทางใด หากแต่อยู่ตรงกลางระหว่างทั้ง 2 ฝ่าย เป็นลักษณะธรรมชาตินิยม ไม่รับหรือปฏิเสธฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

2) ความคิดของศาสนาในแง่ธรรมชาตินิยม

จากที่ได้อธิบายแล้วข้างต้นนั้น เป็นพระศนะโดยทั่วไปของความคิดแบบธรรมชาตินิยม แนวความคิดเช่นนี้ไม่ใช่แนวความคิดที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ หากแต่เริ่มมีมาพร้อม ๆ กับความรู้สึกต้องการแสวงหาความจริงตามหลักของวิทยาศาสตร์ ตั้งแต่สมัยกรีกโบราณนั้นเองที่เคียวมาจนถึงสมัยปัจจุบัน ความคิดนี้ได้มีการพัฒนาปรับปรุงอันเป็นผลจากทฤษฎีของการวิวัฒนาการ ซึ่งมีผลทำให้แนวความคิดเปลี่ยนไปจากเดิมบ้าง แต่ไม่ใช่ต่างไปเสียหมดเลยที่เกี่ยวกับโลกแล้วข้างต้น แม้แต่ในเรื่องของศาสนา ซึ่งส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นเรื่องเกี่ยวกับเทวดานาน อำนาจ-ความลึกลับของสิ่งเหนือธรรมชาติที่เชื่อว่ามีอิทธิพลต่อชีวิตและจิตใจของมนุษย์ เรื่องของไสยศาสตร์ พิธีกรรม และข้อปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายสูงสุดของศาสนานั้น ๆ ลักษณะดังกล่าวถือเป็นศาสนาตามจารีต (Traditional Religion) ส่วนศาสนาที่นอกจารีต (Naturalistic Religion) นั้น มีหลักความคิดต่างจากศาสนาแบบจารีตอยู่หลายประการ ซึ่งจะพิจารณาได้จากหลักสำคัญ ๆ ซึ่งจะมีลักษณะเป็นธรรมชาตินิยมมากกว่า หลักสำคัญดังกล่าวจะพิจารณาได้ คือ ศาสนาแบบธรรมชาตินิยมจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

2.1) ทุกสิ่งอยู่ภายใต้กฎธรรมชาติ

ธรรมชาตินิยมเชื่อว่าสิ่งธรรมชาติทั้งหลายเป็นสิ่งที่เป็นจริง และตกอยู่ภายใต้กฎสากลหรือกฎธรรมชาติทั้งสิ้น นี่เป็นความคิดพื้นฐานของความคิดแบบธรรมชาตินิยม สิ่งต่าง ๆ ล้วนมีลักษณะเป็นปรนัย (objective) มีอยู่ดำรงอยู่ได้โดยตัวของมันเอง ไม่ใคร่ขึ้นอยู่กับอำนาจการคลบกันกาลของสิ่งเหนือธรรมชาติ หรือเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งสัมบูรณ์ใด ๆ ซึ่งความคิดเช่นนี้ต่างจากความเชื่อของทางศาสนา เช่น ศาสนาฮินดู ศาสนาเต๋า เป็นต้น ศาสนาเหล่านี้ถือว่า สิ่งทั้งหลายในโลกนั้นล้วนเป็นส่วนที่แยกออกมาจากสิ่งสัมบูรณ์สูงสุด มีความเบี่ยงไปภายใต้อำนาจของสิ่งสัมบูรณ์นั้น ๆ และในที่สุดก็จะกลับคืนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งสัมบูรณ์นั้นตามเดิม

การที่ธรรมชาตินิยมเห็นว่า สิ่งธรรมชาติทั้งหลายเป็นจริง และอยู่ใต้กฎธรรมชาติเท่านั้นคงกล่าวข้างบน เพราะฉะนั้น ความคิดที่เกี่ยวกับเรื่องของสิ่งเหนือธรรมชาติต่าง ๆ จึงไม่ปรากฏในความสนใจของธรรมชาตินิยม ไม่ใช่พวกเขาจะปฏิเสธเสียเลยที่คิดว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ใช่จริง หากแต่เมื่อธรรมชาตินิยมถือว่า ความรู้จากประสบการณ์เป็นความรู้ที่ให้ความจริงอันถูกต้องแท้จริงแก่เราเพียงอย่างเดียว ดังนั้น เมื่อยังไม่สามารถหาประสบการณ์มาพิสูจน์ยืนยันให้เห็นชัดว่า สิ่งเหล่านี้มีหรือไม่มีจริง ธรรมชาตินิยมจึงพยายามหลีกเลี่ยงและไม่ให้ความสนใจในเรื่องที่ไม่แน่นอน และยังหาวิธีพิสูจน์ให้เห็นได้ยากมากดังกล่าว ดังนั้นศาสนาที่มีความคิดแบบธรรมชาตินิยมก็เช่นเดียวกัน คือไม่ให้ความสนใจในเรื่องของสิ่งเหนือธรรมชาติ ไม่ยอมรับแต่ก็ไม่ปฏิเสธ¹

¹ James Hastings, ed, "Naturalism," Encyclopedia of Religion and Ethics (New York: T. and T. Clark, 1917), p. 195.

แต่ที่สำคัญคือ ให้ความสนใจในเรื่องของสิ่งธรรมชาติอันเกี่ยวข้องกับใกล้ตัว มีผลต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลมากกว่าให้มุ่งสนใจในสิ่งลึกลับเหนือความรู้จากประสาธสัมพันธ์ ซึ่งมีหรือไม่มีอยู่จริงก็ไม่สามารถพิสูจน์ได้ พุทธศาสนาเป็นศาสนาหนึ่งที่มีแนวความคิดดังกล่าว จะพิจารณาโดยละเอียดได้ในบทต่อไป

2.2) ธรรมชาติที่อยู่ภายใต้กฎความเป็นสาเหตุ

สิ่งธรรมชาติทั้งหลายมีความเป็นไปอยู่ภายใต้กฎความเป็นสาเหตุไม่ได้เกิดขึ้นลอย ๆ หากแต่เป็นไปโดยเหตุตามกฎธรรมชาติ อยู่ภายใต้ระบบอวกาศ-เวลา เกิดขึ้น เป็นไป เชื่อมสลายตามระบบธรรมชาติ ไม่มีความเป็นนิรันดร์ สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นไปดังกล่าวเราสามารถค้นหา พิสูจน์ถึงสาเหตุความเป็นไปต่าง ๆ ดังกล่าวได้โดยวิธีทดสอบ ทดลองอาศัยความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ และการสังเกต จากลักษณะทางธรรมชาติก็จะสามารถทำให้เราทราบถึงสาเหตุของปรากฏการณ์ของสิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้นได้ ทุกสิ่งสามารถอธิบายได้โดยอาศัยหลักของความเป็นสาเหตุ ซึ่งเหตุต่าง ๆ ก็คือ ปัจจัยที่เป็นสิ่งธรรมชาติซึ่งมาประกอบกันเข้าทำให้เกิดเป็นสิ่งนั้น ๆ ขึ้น แม้จะมีทฤษฎีเรื่องความเป็นสาเหตุ แต่ก็ไม่ได้นำความสำคัญในเรื่องที่ว่าอะไรเป็นปฐมเหตุของสิ่งทั้งหลาย¹ สิ่งที่ธรรมชาตินิยมสนใจคือ สิ่งทั้งหลายในธรรมชาติสามารถนำมาอธิบายให้เห็นถึงกำเนิดและความเป็นไปของสิ่งทั้งหลายให้เข้าใจได้อย่างชัดเจน ไม่ต้องอาศัยหรืออ้างถึงหลักฐานจากสิ่งลึกลับอันใด

การที่มีความเชื่อในทฤษฎีความเป็นสาเหตุของสิ่งทั้งหลายภายใต้กฎธรรมชาตินี้ ทำให้ศาสนาแบบธรรมชาตินิยมมีลักษณะใกล้เคียงวิทยาศาสตร์มากกว่าที่จะเป็นเทวนิยม หรือ จิตนิยมอย่างเช่นศาสนาแบบจารีต ซึ่งคุณลักษณะคือ ข้างเลือนลอย หรือ ต้องอาศัยศรัทธาทอพระเป็นเจ้าเป็นตัวสำคัญที่จะก่อให้เกิดความยอมรับนับถือยึดเป็นสรณะ โดยไม่สามารถหาเหตุผลอื่นใดมาอธิบายให้เห็นได้ชัดเจนโดยทั่วไป อ้างแต่ประสบการณ์เฉพาะคนอย่างเดียวนั้น

¹ Ibid., p. 196.

2.3) ธรรมชาตินิยมมีลักษณะเป็นอเทวนิยม

จากที่กล่าวแล้วข้างต้น ความคิดที่สำคัญของธรรมชาตินิยมคือเชื่อว่า สิ่งธรรมชาติทุกสิ่งอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ความเป็นสาเหตุ และเป็นไปตามกฎธรรมชาติ ดังนั้นจึงไม่มีความเชื่อในเรื่องของสิ่งสมบุรณ์หรือสิ่งเหนือธรรมชาติอื่นใดว่าจะมีอิทธิพลต่อความเป็นไปของสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อในสิ่งสมบุรณ์สูงสุดในลักษณะโคภีคาม เช่น พระเจ้า อย่างในคริสต์ศาสนาพรหมณ์ในศาสนาฮินดู หรือ เท่าในศาสนาเต๋า ฯลฯ หรือเทพเจ้าประจำธรรมชาติต่าง ๆ เช่น เทพเจ้าประจำดิน น้ำ ลม ไฟ ดวงอาทิตย์ แม่น้ำ ภูเขา ฯลฯ หรือ พิธีกรรมและการใ้อำนาจเหนือธรรมชาติ เช่น การเซ่นสรวงบูชาเทพเจ้า อำนาจเวทมนตร์ พิธีกรรมทางไสยศาสตร์ต่าง ๆ เป็นต้น เหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องของสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งเราไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นให้เข้าใจ และเห็นอย่างเปิดเผยชัดเจนโดยทั่วไป จึงกล่าวได้ว่า ธรรมชาตินิยมมีลักษณะเป็นอเทวนิยม¹

สำหรับความเชื่อที่เป็นอเทวนิยมนี้ นับเป็นความคิดที่แหวกออกจากลักษณะความเชื่อของศาสนาตามจารีตเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะความคิดที่ถือว่าไม่มีพระเจ้า นั้น ยิ่งสำหรับชาวตะวันตกซึ่งนับถือคริสตศาสนาจะถือเป็นการนิโคหรือความชั่วร้ายอย่างร้ายแรงต่อความคิดดังกล่าว เพราะจะถูกลงโทษในแง่ที่ว่า เมื่อไม่นับถือพระเจ้าก็จะทำให้ผู้นั้นเต็มไปด้วยบาป ไม่ประพฤติตนอยู่ในธรรมอันดีงามตามคำสอนของพระผู้เป็นเจ้าซึ่งเป็นพระเจ้าผู้สร้างโลกและมนุษย์ขึ้นมาเอง²

¹ Ibid.

² คร. ถักลาส เอ็ม. เบินส์, ความเกี่ยวข้องระหว่างพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์และอเทวนิยม, หน้า 11.

ความเชื่อที่ว่าไม่มีพระเจ้ามีไม่ได้หมายถึงว่า จะทำให้ผู้นั้นขาดความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องของศีลธรรมและความประพฤติน่าชื่นชม มีชีวิตล่องลอยไปอย่างไร จุดหมายแต่อย่างใด คนที่ไม่เชื่อว่าพระเจ้านั้นมี ผู้นั้นก็มีหลักความเชื่ออื่นที่ช่วยในการดำรงชีวิตของเขาให้มีจุดหมาย และตั้งอยู่ในความดีงามได้ มีหลักในความประพฤติ รู้จักทางศีลธรรม มีจริยธรรม ทำความดีละความชั่ว ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขเช่นกัน มีศาสนาอื่น ๆ อีกหลายศาสนาที่ไม่มีความเชื่อในเรื่องของพระเจ้า แต่ก็ยังมีหลักคิดสามารถทำให้ผู้นับถือศาสนานั้น ๆ ดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและมีความสุขได้ เช่นเดียวกันหรืออาจจะยิ่งกว่าศาสนาแบบเทวนิยมก็เป็นได้

ศาสนาแบบธรรมชาตินิยมซึ่งเชื่อในหลักเกณฑ์ของกฎธรรมชาตินี้จะไม่มีการแหวกก้าเบียด ก้าเบียดของโลกและสิ่งทั้งหลายก็เป็นไปตามกฎธรรมชาติรวมทั้งมนุษย์และการดำเนินชีวิตของมนุษย์ก็เป็นไปตามกฎดังกล่าว ไม่มีเรื่องพรหมลิขิตหรือการอยู่ในความดูแลของพระเจ้าเป็นเจ้าสูงสุดแต่ประการใด ความสัมพันธ์ของสิ่งทั้งหลายในโลกนั้นล้วนเกิดขึ้นเป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผนภายใต้กฎธรรมชาติซึ่งอยู่ในระบบเวลา-อวกาศ โดยมีลักษณะเป็นปรนัยไม่ใช่อัตนัยที่ขึ้นอยู่กับจิตหรืออำนาจของผู้ใดทั้งสิ้น มีลักษณะเป็นไปโดยตัวของมันเอง ส่วนในเรื่องของคำสอนและหลักปฏิบัติคนนั้น ก็เป็นไปอย่างมีหลักเกณฑ์ที่เชื่อถือได้ เหตุผลของธรรมชาติ ผู้ประพฤติกปฏิบัติจะบรรลุจุดหมายปลายทางตามความเชื่อตามหลักธรรมชาตินั้นด้วย

2.4) เชื่อในเรื่องทฤษฎีวิวัฒนาการ

ธรรมชาตินิยมเดิมนั้นมีความคิดว่า ทุกสิ่งสามารถอธิบายได้โดยทฤษฎีเกี่ยวกับปริมาณเพียงอย่างเดียวโดยไม่ต้องอาศัยเรื่องของจิตหรือวิญญาณ หรือเทวอำนาจใด ๆ มาเกี่ยวข้อง ตัวอย่างนักคิดกรีกซึ่งมีแนวคิดดังกล่าว เช่น เกลโมคริตัส ดังมีกล่าวไว้ในหนังสือเล่มหนึ่งว่า

"ผู้ที่ถือลัทธิปรมาณูนั้นก็มีความเห็นตามชื่อของเขาเอง คือถือว่า วัตถุอันเป็นรากฐานของสากลจักรวาล คือ ปรมาณู ซึ่งมีจำนวนไม่จำกัดไม่สามารถทำลายหายสูญไปได้ และไม่สามารถแบ่งออกไปอีกได้ แม้ปรมาณูจะมีความแตกต่างกันอยู่บ้างในเรื่องรูปร่างและขนาดก็ดี แต่ก็มีส่วนประกอบทางเคมีเหมือนกัน ปรมาณูเหล่านี้เคลื่อนไหวอยู่เสมอ ดังนั้นจึงมีการรวมตัวกัน แยกสลายออกจากกันแล้วก็กลับรวมตัวกันใหม่อีก เป็นรูปโครงสร้างแปลก ๆ ใหม่ ๆ ยึดไปจากเดิม อินทรีย์สารหรือวัตถุทุกอย่างในจักรวาลเป็นผลของการที่ปรมาณูรวมตัวกันเข้าในแบบใดแบบหนึ่งเท่านั้นเอง คนกับคนไม่แตกต่างกันก็โดยที่ปรมาณูในตัวของแต่ละฝ่ายมีจำนวนและโครงสร้างแตกต่างกัน หลักการดังกล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าเป็นแนวคิดทางวัตถุนิยมของชาวกรีกในสมัยตนใดอย่างชัดเจน"¹

ลักษณะแนวคิดดังกล่าวเป็นความคิดแบบสสารนิยมอยู่มาก ชรรมาชาตินิยมแบบเก่ายอมรับในทฤษฎีเกี่ยวกับปรมาณูที่เร้นกัน ความคิดเช่นนี้ในสมัยนั้นนับเป็นความคิดที่แหวกออกมาจากความเชื่อดั้งเดิมซึ่ง เป็นแบบจิตนิยมและ เทวนิยมซึ่งจะอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ โดยอ้างอิงจิต หรือ เทพต่าง ๆ เป็นสำคัญ ดังนั้น แนวคิดแบบชรรมาชาตินิยมนี้จึง เป็นแนวความคิดที่พยายามนำความสนใจของมนุษย์ให้มาสัมผัสกับความเป็ยจริงในโลกตัวโดยวิถีการสังเกต ทดลอง มากกว่าจากการเก็งความจริงหรืออ้างอิง ยึดมั่นอยู่ในสิ่งลึกลับเลื่อนลอยที่ไม่สามารถสัมผัสได้

ต่อมาเมื่อทฤษฎีวิวัฒนาการของคาร์วิบเกิดขึ้น ทฤษฎีนี้ก็มีอิทธิพลต่อความคิดแบบชรรมาชาตินิยม ซึ่งในที่สุดก็พัฒนาความคิดจากแบบเก่านั้นมาเป็นชรรมาชาตินิยมแบบสมัยใหม่ซึ่งมีแนวคิดต่างจากเดิมอันมีลักษณะเป็นจักรกลนิยม มาเป็นทฤษฎีวิวัฒนาการแบบนวนิยม กล่าวคือ เป็นวิวัฒนาการแบบก้าวกระโดด เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ทั้งกับสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นได้ก็ทำให้เกิดสิ่งใหม่ซึ่งมีคุณสมบัติ มีลักษณะใหม่เป็นตัวของมันเอง แม้จะมีพื้นฐานของสิ่งเดิม แต่ก็ไม่ใช่อสิ่งนั้น เป็นสิ่งใหม่อีกสิ่งหนึ่ง โลกทั้งโลกเคลื่อนไหวไปตามวิวัฒนาการดังกล่าว ชรรมาชาตินิยม

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 23-24.

เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ธรรมชาติอันประกอบไปด้วยสิ่งต่าง ๆ ตั้งแต่ ก้อนหิน...
จนกระทั่งถึงมนุษย์ เหล่านี้ล้วนอยู่ในสภาพของการเจริญเติบโตตลอดเวลา เป็น
วิวัฒนาการที่ดำเนินไปตามกฎธรรมชาติ

ชาวนานิวบอร์กบางคนแบ่งระดับของจักรวาลออกอย่างกว้าง ๆ ได้ 6 ระดับ
เรียงจากต่ำไปหาสูงได้ดังนี้ คือ 1. อนุภาคปฐมภูมิ 2. อะตอม 3. โมเลกุล
4. เซลล์ 5. สัตว์ที่ประกอบด้วยหลายเซลล์ 6. สังคมมนุษย์ ในแต่ละระดับ
เหล่านี้มีคุณสมบัติใหม่เกิดขึ้น และในระดับใดระดับหนึ่งอาจมีการแบ่งเป็นระดับ
ย่อย ๆ ได้อีก ถ้าเรายอมรับทฤษฎีวิวัฒนาการของจักรวาลก็จะเห็นไปดังนี้
คือ เริ่มตอนที่เกิดจักรวาลของเราเต็มไปด้วยอนุภาคเล็ก ๆ น้อย ๆ อนุภาค
เหล่านี้อยู่ภายใต้ระบบของเวลา-อวกาศ มันเคลื่อนไหวไปมาจนเกิดการรวมตัว
ขึ้นกลายเป็นอะตอม อะตอมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวของอนุภาค
เหล่านี้ เมื่ออะตอมเคลื่อนไหวมารวมตัวกันเขาก็เกิดโมเลกุลขึ้น เช่น อะตอม
ของไฮโดรเจน 2 มารวมกับอะตอมของออกซิเจน 1 กลายเป็นโมเลกุลของน้ำ
โมเลกุลของน้ำเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่อีกสิ่งหนึ่ง โมเลกุลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใหม่นี้
มีมากมาย และเมื่อมารวมตัวกันเขาก็เกิดเซลล์ อันเป็นจุดเริ่มต้นของชีวิต เมื่อ
เซลล์หลายเซลล์มารวมกันเขาก็เกิดเซลล์ อันเป็นจุดเริ่มต้นของชีวิต เมื่อเซลล์
หลายเซลล์มารวมกันเขาก็เกิดพืช และสัตว์ที่สลับซับซ้อนยิ่งขึ้นจนกลายเป็นมนุษย์
เมื่อมนุษย์มารวมกันเขาก็กลายเป็นชุมชน หรือ สังคมอันเป็นจุดสุดยอดของ
วิวัฒนาการที่ปรากฏในปัจจุบัน¹

ดังนั้น กำเนิดของสรรพสิ่งทั้งหลาย ไม่ใช่แต่เพียงโลกและสิ่งต่าง ๆ ในโลก
แต่หมายรวมถึง ดาวเคราะห์ ดาวฤกษ์ สุริยจักรวาล จักรวาลทั้งหมดนั้นด้วยนั้นสามารถ
อธิบายได้ด้วยทฤษฎีวิวัฒนาการ เป็นไปโดยวิถีแห่งธรรมชาติ ไท่กฎธรรมชาติ เริ่มจาก
อะตอมอันประกอบด้วยอนุภาคเล็ก ๆ วิวัฒนาการขึ้นมาจนถึงเป็นสิ่งมีชีวิต แต่ละสิ่ง
ที่เกิดขึ้นใหม่จากการวิวัฒนาการนั้นต่างก็มีคุณสมบัติพิเศษเฉพาะตน ทำให้สิ่งนั้นเป็นสิ่ง
ใหม่ แตกต่างจากสิ่งเดิมดังตัวอย่างของน้ำ ซึ่งเกิดจากอะตอมของไฮโดรเจน รวมกับ

¹วิทย์ วิศทเวทย์, ปรัชญาทั่วไป หน้า 47.

อะตอมของออกซิเจนตามสัดส่วนในระดัหนึ่ง ทำให้เกิดวิวัฒนาการได้สิ่งใหม่ที่ไม่ใช่ไฮโดรเจนอย่างเดี่ยวหรือออกซิเจนอย่างเดี่ยว คือ น้ำ เกิดขึ้น เป็นต้น วิวัฒนาการดังกล่าวก่อให้เกิดความมกเงยได้สิ่งธรรมชาติต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายดังที่เราได้เห็นจนปัจจุบัน และขบวนการนี้ก็ยังคงดำเนินต่อไปอย่างไม่หยุดยั้งตามวิถีแห่งธรรมชาติซึ่งมีมาคั้งนี้ช้านานแล้ว

2.5) ธรรมชาตินิยมเชื่อประสบการณ์

เกี่ยวกับด้านทฤษฎีความรู้ ธรรมชาตินิยมถือว่า ความรู้ที่ถูกต้องแท้จริงนั้นต้องเป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ เกิดจากประสาทสัมผัสเท่านั้น เพราะถือว่าความรู้ที่เราได้มาโดยวิธีคั้งกลาวนี้เราสามารถพิสูจน์ ทดสอบ แสดงให้ผู้อื่นรับรู้ด้วยได้ ความรู้ประเภทนี้เท่านั้นที่ให้ความจริงแก่เรา ธรรมชาตินิยมไม่ยอมรับในความรู้แบบอื่น ๆ เช่น ความรู้ที่เกิดตัวมาแต่กำเนิด (innate idea) หรือความรู้ที่ได้จากการเปิดเผย (วิวรณ์) ของพระเจ้า ฯลฯ เพราะไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นจริงได้ และต้องอาศัยอ้างอิงถึงสิ่งเหนือธรรมชาติซึ่งธรรมชาตินิยมถือว่าเหนือความรู้จากประสาทสัมผัสไม่มีอยู่จริง

ความรู้จากประสบการณ์นี้ เราสามารถทดสอบ ยืนยันให้เห็นข้อเท็จจริงได้ด้วยตนเอง ซึ่งวิธีนี้เป็นวิธีเดียวกันกับวิธีทางวิทยาศาสตร์ ธรรมชาตินิยมยอมรับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ว่าเป็นวิธีที่สามารทำให้ความรู้ที่แท้จริงได้

แม้ว่าธรรมชาตินิยมจะถือว่า ถ้าเราต้องการความรู้ที่แท้จริง เราต้องอาศัยวิทยาศาสตร์ แต่อย่างไรก็ดี วิทยาศาสตร์ก็อธิบายไม่ได้ทุกอย่าง¹ สำหรับธรรมชาตินิยมเห็นว่า ในกระบวนการของวิวัฒนาการของจักรวาลนั้นได้มีสิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้น และสิ่งที่เกิดใหม่นี้มีคุณสมบัติใหม่ คุณภาพใหม่ ซึ่งไม่สามารถทอนลงได้เป็นอะตอมกับการเคลื่อนไหวของอะตอมหรือทอนคุณสมบัติลงเป็นปริมาณตามความคิดแบบสสารนิยมได้ คั้งนั้น สำหรับ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 33.

ธรรมชาตินิยมจึงมีบางสิ่งบางอย่างในโลกที่มีอยู่จริง แต่ไม่สามารถเข้าถึงได้โดยวิทยาศาสตร์¹ ตัวอย่างเช่น :- จากการรวมตัวของอะตอมของออกซิเจน 1 และอะตอมของไฮโดรเจน 2 ทำให้ได้สิ่งใหม่เกิดขึ้น คือ น้ำ น้ำนี้มีคุณสมบัติพิเศษเฉพาะของมันซึ่งต่างจากไฮโดรเจนและออกซิเจนเป็นคุณสมบัติใหม่ คุณภาพใหม่ที่ไม่สามารถทดลองได้อีก น้ำก็มีคุณสมบัติเฉพาะของน้ำ ที่ไม่เหมือนกับไฮโดรเจนหรือออกซิเจน แต่อย่างหนึ่งอย่างใด ดังนั้นเราจึงไม่สามารถหอนคุณสมบัติเฉพาะของน้ำนี้ลงไปได้อีกจนถึงที่สุดแบบสสารนิยม เพราะฉะนั้น น้ำ หรือ สิ่งที่เกิดใหม่อื่นเป็นผลจากวิวัฒนาการ กล่าวจึงเป็นสิ่งที่ เป็นจริงในตัวของมันเอง เช่นนี้ สิ่งที่เป็นจริงตามความคิดแบบธรรมชาตินิยมจึงมีหลาย ๆ สิ่ง ความหลายหลากจึงมีจริง

"...ธรรมชาตินิยมเชื่อในความหลายหลาก ในจักรวาลมีสิ่งซึ่งเป็นจริงมากมายหลายสิ่ง สิ่งแต่ละสิ่งเหล่านี้เป็นจริงในตัวมันเอง ไม่สามารถสกัดทดลอง เป็นเพียงปรากฏการณ์ของอีกสิ่งหนึ่งใด นั่นคือ ธรรมชาตินิยมเป็นพหุนิยม กล่าวคือ ความหลายหลากมีจริง..."²

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ธรรมชาตินิยมยอมรับในความหลายหลาก สิ่งธรรมชาติแต่ละสิ่งมีความเป็นจริงในตัวของมันเอง เป็นจริงในสภาพของมันในขณะที่มันเป็นอยู่ ดังตัวอย่างที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น ดังนั้นจึงต่างกับสสารนิยมที่ยอมรับว่าทุกสิ่งสามารถทดลองได้ เป็นปฐมธาตุประเภทเดียวกัน เช่นเป็นอะตอม อะตอมอธิบายได้ทุกสิ่ง และต่างจากจิตนิยมที่ถือว่าสิ่งที่เป็นจริงแท้ันมีลักษณะ เป็นอสสาร มีลักษณะอยู่นอกระสาห์สัมผัส ก่อนร่างสัมผัสเกินกว่าจะนำมาแสดงให้ปรากฏได้

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 33-34.

สำหรับในเรื่องที่ถือว่า ความรู้ที่เกิดจากประสาทสัมผัสเพียงอย่างเดียวทำให้
 ความรู้ที่แท้จริงแก่เราได้นี้อาจมีข้อโต้แย้งได้หลายประการ ทั้งนี้เพราะในบางกรณี
 ความรู้ที่เราได้จากประสบการณ์ดังกล่าวก็อาจให้ความรู้ที่ไม่ถูกต้องแก่เราได้ เช่น
 ตาเรามองเห็นว่า มีน้ำอยู่บนถนนข้างหน้าเวลากลางวันที่ถนนร้อนจัด ทั้ง ๆ ที่จริง ๆ
 แล้วมันไม่มีน้ำอยู่เลย หรือ เห็นไม้ที่แขอยู่ในน้ำมีลักษณะคดงอ ทั้ง ๆ ที่เป็นไม้ท่อนตรง
 เป็นต้น แต่นี้ก็ถือเป็นข้อที่ต้องพิจารณาได้ว่าต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขบางประการที่มาประกอบ
 ในกรณีนั้น ๆ ความรู้ที่วิทยาศาสตร์ถือว่าเป็นจริงนั้น ต้องเป็นความจริงสากล ยอมรับกัน
 โดยทั่วไปโดยมีข้อพิสูจน์ ทดสอบ ทดลองให้เห็นแท้จริงได้ว่า ต้องอยู่ในเงื่อนไขอย่างไร
 จึงจะถือเป็นความจริงซึ่งเรายอมรับเป็นความรู้ที่ถูกต้องสากลได้

แม้ธรรมชาตินิยมจะถือความรู้จากประสบการณ์เท่านั้นเป็นสำคัญ และความรู้
 เช่นนี้เป็นความรู้แบบวิทยาศาสตร์ ซึ่งวิทยาศาสตร์เองก็ยังไม่สามารถอธิบายปรากฏ-
 การณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสิ่งที่เราเรียกว่า "จิต" ของมนุษย์ได้อย่างชัดเจน ธรรมชาติ
 นิยมเองก็ไม่ได้ปฏิเสธในเรื่องนี้ว่าไม่มีจริง ธรรมชาตินิยมถือว่าจิตไม่ใช่ "สิ่ง" แต่
 เป็นเพียง "ปรากฏการณ์" ที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งธรรมชาติอื่น ๆ
 นั้น โดยอธิบายปรากฏการณ์เหล่านี้เชื่อมโยงเข้ากับกฎธรรมชาติ ถือว่าสิ่งที่เรียกว่า
 "จิต" เป็นคุณสมบัติพิเศษของมนุษย์ที่เกิดมาจากวิวัฒนาการมาพร้อม ๆ กับส่วนที่เป็น
 ร่างกายของมนุษย์ตามความเชื่อในทฤษฎีวิวัฒนาการแบบก้าวกระโดดอันเป็นทฤษฎีสำคัญ
 ในความคิดแบบธรรมชาตินิยมนั่นเอง การอธิบายแบบนี้แม้จะยังไม่สามารถชี้แจงให้เห็น
 ชัดแจ้งจนถึงที่สุดได้ แต่ก็นับเป็นการพยายามอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นแบบ
 วิทยาศาสตร์ ถ้าศึกษาความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์มาสนับสนุนโดยไม่พยายามอ้างถึง
 สิ่งเหนือธรรมชาติแต่อย่างใด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.6) ธรรมชาตินิยมมีลักษณะเป็นมนุษยนิยม (Humanism)

ธรรมชาตินิยมถือว่า มนุษย์เป็น "ผลิตภัณฑ์หนึ่งของธรรมชาติ ไม่มีสิ่งเหนือธรรมชาติใดมากำหนดโชคชะตาของเขา ส่วนความเชื่อในเรื่องความเป็นอมตะนั้นก็ เป็นเพียงการแสดงออกของความคิดที่เต็มไปด้วยความปรารถนาเท่านั้นเอง"¹ นั่นก็คือ มนุษย์เป็นสิ่งธรรมชาติสิ่งหนึ่ง ไม่ได้เกิดจากการคลบปีนกลาด ไม่ใช่ส่วนหนึ่งหรือภาพสะท้อนของพระเจ้า หรือ สิ่งสัมบูรณ์ใด ๆ มีการดำรงอยู่โดยลักษณะทางชีวภาพ² (biological existent) เช่นเดียวกับสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย มีเป้าหมายและการกระทำไปตามลักษณะที่เหมาะสมกับตัวของมนุษย์

สำหรับธรรมชาตินิยม มนุษย์มีร่างกายที่มีลักษณะเป็นสสาร แต่เขาก็ไม่ได้เป็นแค่นั้น เพราะว่าถ้าเป็นเช่นนั้นเขาก็เป็นแค่เครื่องจักรชิ้นหนึ่งที่มีลักษณะซับซ้อนกว่าอย่างอื่น แต่เขามีลักษณะบางอย่างที่ทำให้เขาพิเศษ แตกต่างจากสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตอื่น ๆ ถือเป็น "จุดสมบัติเฉพาะ" ที่เป็นตัวของมันเอง ทำให้มนุษย์เป็นมนุษย์ แตกต่างจากสิ่งอื่น คือ มีความรู้สึก มีอารมณ์ มีความสนใจในสุนทรียะ มีความฝัน มีความสำนึกในนิคชอมชั่วดี³ ฯลฯ ซึ่งสำหรับจิตนิยมจะถือว่าเป็นกิจกรรมของจิต แต่

¹ Bernard Phillips, "Radhakrishnan's Critique of Naturalism", in The Philosophy of Sarvepalli Radhakrishnan, edited by Paul Arthur Schilpp. (New York: Tudor Publishing Company, 1952): p. 129.

"Man is wholly a natural product, he has no supernatural destiny. The belief in immortality is the expression of wishful thinking."

² Ibid., p. 130.

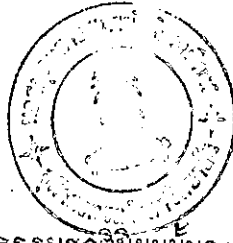
³ วิทย์ วิศทเวทย์, ปรัชญาทั่วไป, หน้า 71.

ธรรมชาตินิยมถือว่า จิตไม่มี ดังนั้น นี่คือ ความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับสภาพแวดล้อม
เท่านั้น

"จิต ไม่ใช่ชื่อที่เรียก "สิ่ง" แต่เป็นชื่อที่เรียก ปรากฏการณ์ ปรากฏการณ์
นี่คือความสัมพันธ์ของกลุ่มของสสารกลุ่มหนึ่ง (คือมนุษย์) กับสสารอีกกลุ่มหนึ่ง (คือ
สรรพวัตถุ ความสัมพันธ์ หรือ ปรากฏการณ์ที่จะเกิดไม่ได้ถ้าไม่มีสสาร แต่ปรากฏ-
การณ์นี้ก็แตกต่างจากปรากฏการณ์ทางสสารอื่น ๆ เช่น การไหลของใบไม้ และการเดือด
ของน้ำ ปรากฏการณ์อื่นเรียกได้ว่า จิต นี้ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีร่างกายอื่นเป็นสสาร
รองรับอยู่ และสสารอื่นเป็นร่างกายนี้รวมตัวกันใน ลักษณะเฉพาะ และการที่รวมตัวกัน
ในแบบนี้ก็เป็นผลผลิตของวิวัฒนาการ"¹

ดังนั้น สำหรับธรรมชาตินิยม มนุษย์เป็นผลผลิตของวิวัฒนาการของธรรมชาติ
มีร่างกายเป็นสสาร และมีคุณสมบัติเฉพาะที่นำหน้าที่เช่นเดียวกับ "จิต" ของจิตนิยม
แต่ไม่ใช่จิต เป็นปรากฏการณ์ มนุษย์ดำรงชีวิตไปตามลักษณะทางชีวภาคเช่นเดียวกับ
สิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ในโลกธรรมชาติแห่งนี้เช่นเดียวกัน การดำรงชีวิตของมนุษย์เกิดขึ้น
ดำเนินไป และสิ้นสุดลงภายใต้กฎธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมนับว่ามีอิทธิพลต่อการดำเนิน
ชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมากขอ ๆ กับความเป็นตัวของตัวเอง (ปัญหาที่ว่า
มนุษย์เป็นอิสระหรือไม่เป็นอิสระสำหรับความคิดของธรรมชาตินิยมนั้นจะพิกล่าวถึงใน
ข้อต่อไป) นอกจากนี้แล้ว ไม่มีสิ่งเหนือธรรมชาติใดที่มีอำนาจควบคุมชีวิตของมนุษย์
ไม่มีลิขิตของชีวิตจากพระเจ้า พระพรหม หรือสิ่งสัมบูรณ์อื่น ๆ มนุษย์ไม่ใช่ส่วนหนึ่ง
หรือกระเจงเงาที่สะท้อนภาพของสิ่งสัมบูรณ์ใด ๆ มนุษย์เป็นสิ่งธรรมชาติสิ่งหนึ่งซึ่งมี
ลักษณะทางชีวภาคโดยตัวของมนุษย์เอง และเป็นผลผลิตหนึ่งของวิวัฒนาการแบบ
นวนิยมของระบบธรรมชาติเช่นเดียวกับสิ่งอื่น ๆ เช่นกัน

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 72.

ศาสนาที่มีความคิดแบบธรรมชาตินิยมนั้นจะไม่สนใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ นอกจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และความสัมพันธ์ที่มนุษย์ได้รับจากสิ่งแวดล้อม สนใจในเรื่องการดำเนินชีวิตของมนุษย์ภายใต้กฎธรรมชาติทั้งในแง่ปัจเจกบุคคล และในแง่ที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคม ทาวิธีปฏิบัติเพื่อให้มนุษย์ดำเนินชีวิตอย่างมีจุดหมาย และชี้แนวไปสู่จุดหมายสูงสุดตามความคิดของศาสนานั้น ๆ ให้แก่มนุษย์ซึ่งก็มีหลักการ และวิธีการต่างกันไปตามลักษณะของแนวความคิดของศาสนานั้น ๆ

2.7) ธรรมชาตินิยม เชื่อว่ามนุษย์ทั้งเป็นอิสระและไม่เป็นอิสระ

จากหลักความคิดดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นก็จะสามารถเห็นแนวความคิดของธรรมชาตินิยมว่าเป็นอย่างไร ทั้งนี้ในเรื่องของการเชื่อถือโชคกลาง เชื่อในอำนาจของพระเป็นเจ้า เรื่องชะตาชีวิตจากสิ่งเหนือธรรมชาติทั้งหลาย เรื่องโชคชะตา ฯลฯ เหล่านี้ล้วนไม่มีอยู่ในความคิดแบบธรรมชาตินิยมอันเนื่องมาจากความเชื่อหลักต่างกัน ดังกล่าว ปัญหาที่ว่า มนุษย์เป็นอิสระอย่างแท้จริง หรือ มนุษย์ไม่เป็นอิสระเลย หรือ มนุษย์ทั้งเป็นอิสระและไม่เป็นอิสระนั้น เป็นปัญหาที่น่าสนใจมากกว่าปัญหาหนึ่งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวมนุษย์ สำหรับธรรมชาตินิยมเห็นเห็นว่า มนุษย์ทั้งเป็นอิสระและไม่เป็นอิสระ ซึ่งแนวความคิดเช่นนี้ก็นับเป็นความคิดที่น่าสนใจเช่นกัน โดยจะพิจารณาถึงความเห็นดังกล่าวว่า เขาหมายความว่าอะไรได้ดังต่อไปนี้

ความคิดเรื่องนี้ ธรรมชาตินิยมแบ่งความเห็นออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก เห็นว่า แม้การกระทำของมนุษย์จะมีสาเหตุและอาจทำนายได้ แต่นั่นก็มีใ้หมายความ ว่า เราไม่เป็นอิสระ กลุ่มหลัง เชื่อในทฤษฎีวิวัฒนาการแบบก้าวกระโดด กล่าวคือ มนุษย์มีฐานะพิเศษกว่าสัตว์ และสิ่งมีชีวิตจริงที่เป็นอิสระในขอบเขตอันหนึ่ง¹

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 88.

กลุ่มแรก - ตามความคิดของธรรมชาตินิยมนี้ถือว่า ทุกสิ่งและทุกปรากฏ-
 การที่เกิดขึ้นนั้น ล้วนต้องเกิดจากเหตุ ในเรื่องของการกระทำของมนุษย์ก็เช่นกัน
 ก็ต้องมีเหตุให้เกิดการกระทำนั้น ๆ ขึ้นไม่ว่าจะด้วยเหตุจากอะไรก็ตาม แต่เมื่อเป็น
 เช่นนี้ก็ไม่ได้หมายความว่า การกระทำของมนุษย์ต้องเป็นไปโดยการถูกบังคับให้เกิด
 จากสาเหตุนานาประการดังกล่าว กลุ่มนี้พยายามเน้นให้เห็นว่า อย่างไรก็ตาม มนุษย์
 เรายังก็มีอิสระในการกระทำนั้น ๆ ว่า จะทำหรือไม่ทำเช่นนั้นลงไป ถ้าทำ นั่นคือ
 เป็นเพราะเราเองที่ปรารถนา ที่ตั้งใจ จะทำเช่นนั้น ไม่ใช่เพราะมีเหตุอื่น ๆ และ
 เพราะผู้อื่นทำนายว่าเราจะต้องทำเช่นนั้นแต่อย่างเดียว ขอให้พิจารณาได้จากตัวอย่าง
 ต่อไปนี้

"สมมุติว่าชายคนหนึ่งเดินผ่านขอทาน แล้วชายคนนั้นให้เงินเขา การกระทำ
 ของชายคนนั้นเป็นอิสระ แม้ว่าเพื่อนสนิทของชายคนนั้นที่เดินมาด้วยกันจะทนายในใจถูก
 ว่าเขาต้องทำอย่างนั้น"¹

ดังนั้น แม้จะถือว่ามีเหตุให้เขาให้เงินขอทาน (เช่น ความเมตตา ความ
 สงสาร ฯลฯ) และเพื่อนของเขาทำนายว่าเขาคงจะทำเช่นนั้นแน่ ๆ
 แต่อย่างไรก็ตาม ชายคนนั้นก็ยังมีอิสระที่จะกระทำหรือไม่กระทำเช่นนั้นอยู่นั่นเอง
 และที่เขาทำก็เป็นเพราะตัวเขาเองต้องการจะทำ เขาอาจจะไม่ให้เงินชายขอทาน
 นั้นก็ได้ถ้าเขาไม่ใคร่ปรารถนาจะให้

กลุ่มที่ ๒ เป็นกลุ่มที่เชื่อในเรื่องของทฤษฎีวิวัฒนาการ มนุษย์เป็นวิวัฒนาการ
 ภายภาพ แต่ก็มีคุณสมบัติพิเศษเฉพาะตัวที่ทำให้ต่างจากสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ และนี่แหละ
 คือสิ่งที่ทำให้เขาเป็นอิสระหลุดพ้นจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมได้ในระดับหนึ่ง

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 89.

"มนุษย์ไม่เป็นอิสระ แต่นั่นก็เพียงในระดับหนึ่งเท่านั้น ทั้งนี้เพราะมนุษย์ไม่เป็นเพียงผลิตผลของสภาพแวดล้อม แต่มนุษย์ก็เป็นอิสระในระดับหนึ่ง และมีความสามารถที่จะจัดแจงธรรมชาติให้เข้าไปตามความมุ่งหมายของตน ...

... ชรรมาคินิยมไม่ปฏิเสธว่า มนุษย์เราถูกอดีตหล่อหลอม ซ้อนั้นเขายอมรับ แต่เขาเชื่อต่อไปด้วยว่า ไม่เพียงแต่อดีตเท่านั้นที่ก่อให้เกิดการกระทำในปัจจุบัน แต่การมองเห็นจุดหมายในอนาคตก็มีส่วนด้วย ...

... ในระดับหนึ่งการกระทำของคนเราถูกกำหนดโดยปัจจัยภายนอก แต่ในอีกระดับหนึ่ง มนุษย์มีความเป็นตัวของตัวเอง มีการตัดสินใจเลือก และวาดภาพอนาคตเพื่อเป็นแนวทางกำหนดที่จะเกิดในปัจจุบัน"¹

ดังนั้น ไม่ว่าจะ เป็นกลุ่มแรก หรือ กลุ่มที่ 2 ซึ่งแนวคิดอาจจะต่างกันบ้าง ในรายละเอียดย่อย แต่ใจความสำคัญของทั้ง 2 กลุ่มก็คือเห็นว่า มนุษย์นั้นทั้งไม่เป็นอิสระในระดับหนึ่ง และเป็นอิสระในอีกระดับหนึ่ง ดังที่กล่าวมาแล้ว สำหรับกลุ่มแรกนั้น มนุษย์อาจถูกบังคับจากสภาพแวดล้อมเป็นเหตุให้เกิดการกระทำนั้น ๆ แต่จะทำหรือไม่ก็ขึ้นกับการตัดสินใจของมนุษย์เอง มนุษย์มีอิสระในการตัดสินใจกระทำสิ่งต่าง ๆ ส่วนกลุ่มที่ 2 นั้นชี้ให้เห็นว่า อีกรู้มีส่วนในการกระทำของมนุษย์ในปัจจุบัน ทำให้มนุษย์ไม่เป็นอิสระในแง่หนึ่ง แต่ปัจจุบัน มนุษย์ก็มีอิสระในการจะตัดสินใจกระทำอะไรลงไป ด้วยตนเองเช่นกัน แต่ทั้งไม่ว่าจะเป็นอิสระหรือไม่เป็น ทั้งหมดนี้ก็ยังคงอยู่ในขอบข่ายของกฎธรรมชาติ ไม่ขึ้นกับสิ่งเหนือธรรมชาติใด ๆ อันเป็นความคิดพื้นฐานสำคัญของชรรมาคินิยมดังกล่าวนั้นแล้ว

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 90.

2.8) เห็นความสำคัญของวิทยาศาสตร์ว่ามีอิทธิพลต่อชีวิตของมนุษย์

ธรรมชาตินิยมเห็นความสำคัญและให้ความสนใจในวิธีการทางวิทยาศาสตร์มากที่สุด ไม่เชื่อในเรื่องของสิ่งเหนือธรรมชาติที่พันโลกธรรมชาติในปัจจุบัน ดังนั้น เรื่องของโลกที่สมบูรณ์แบบต่าง ๆ เช่น โลกของแบบของเพลโต (World of Idea) หรือ อาณาจักรของพระผู้เป็นเจ้า ฯลฯ อันเป็นโลกในความคิด ซึ่งอยู่เหนือธรรมชาตินั้นไม่มีในความคิดของพวกธรรมชาตินิยม เมื่อเป็นเช่นนี้ เขาจึงมุ่งสนใจแต่ในโลกธรรมชาติที่เราเป็นอยู่ในปัจจุบัน การดำเนินชีวิต จุดหมายปลายทางของชีวิต "ค่า" ของสิ่งต่าง ๆ จึงเป็นเรื่องที่ขึ้นอยู่กับโลกนี้ทั้งสิ้น ไม่ได้เป็นไปหรือขึ้นอยู่กับโลกที่สมบูรณ์อื่นใดอีก

ในเรื่องของการดำเนินชีวิต เนื่องจากมนุษย์มีคุณสมบัติเฉพาะ ต่างจากสิ่งอื่นคงได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้น มนุษย์จึงมีการดำเนินชีวิตไปอย่างมีจุดหมาย ไม่ใช่เป็นไปอย่างแค้น ๆ ล่องลอย ว่างเปล่า หรือเป็นไปแบบจักรกล ความรู้จากประสบการณ์ที่มนุษย์ได้มาและวิธีการทางวิทยาศาสตร์จะช่วยให้มนุษย์ดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีความต้องการและเมื่อไม่มีความคิดเกี่ยวกับโลกหน้า หรือ โลกสมบูรณ์แบบอื่นใด ดังนั้นเขาจึงดำเนินชีวิตโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความสุขในโลกปัจจุบันโดยใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เป็นเครื่องมือหาไปสู่ความสะควกสบายต่าง ๆ เพื่อให้เรามีชีวิตอยู่ในโลกนี้อย่างมีความสุข เพราะฉะนั้นความคิดที่เกี่ยวกับเรื่องของการบรรลุดหรือพ้นจากทุกข์ตามความหมายทางศาสนานั้น ธรรมชาตินิยมตีความว่า นั้นหมายถึงความพยายามที่จะหนีให้พ้นจากความสบายทางวัตถุ กำจัดการเกิดสงคราม และความอดหยาก¹ ไม่ใช่เพื่อให้พ้นจากโลกนี้เข้าไปอยู่ในโลกแห่งความสมบูรณ์อื่นใดที่อยู่นอกเหนือจากโลกนี้ หากแต่เป็นไปเพื่อให้การดำรงอยู่ในโลกนี้เป็นไปด้วยความสุข

¹Bernard Phillips, Radhakrishnan's Critique of Naturalism, p. 129.

"Salvation is to be defined in terms of the elimination of material comforts, the elimination of war and strife."

มนุษย์เราไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือใด ๆ จากสิ่งเหนือธรรมชาติ แต่เราจะสามารถขจัดความเคียดแค้นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วยสติปัญญาของมนุษย์เอง และความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อมาร่วมกันช่วยสังคมให้อยู่ได้อย่างสงบสุข

ดังนั้น วิธีการทางวิทยาศาสตร์จึงเป็นสิ่งสำคัญมาก ความจริงที่เราได้โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เป็นความจริงสากลซึ่งเป็นที่ยอมรับกันได้โดยทั่วไป แม้ความรู้จากประสบการณ์อาจมีข้อบกพร่องบางประการ และในบางเรื่อง ความรู้ที่ได้มาก็ยังไม่เพียงพอที่จะสามารถอธิบายให้ถึงต้นตออันแจ่มชัดของสิ่งนั้น ๆ ได้ แต่อย่างไรก็ดี อย่างน้อยความรู้ที่ได้จากการสังเกตทดลองมาจนถึงระดับหนึ่งซึ่งเป็นที่ยอมรับกันนั้น ก็เป็นการบุกเบิกทางให้เราพยายามก้าวต่อไปเพื่อให้ได้ความรู้อันแท้จริงถึงที่สุดได้ต่อไป บรรณชาตินิยมก็เห็นว่าวิธีการหาความรู้แบบวิทยาศาสตร์ เป็นวิธีที่สามารถให้ความรู้อันสามารถเชื่อถือได้ และความเชื่อพื้นฐานของความคิดแบบบรรณชาตินิยมนี้ก็สามารถเข้ากันได้กับวิธีการหาความรู้แบบวิทยาศาสตร์ ไม่ขัดแย้งกันแต่ประการใด เป็นการสอดคล้องเชื่อมโยงเข้ากันได้และมีส่วนสนับสนุนความคิดของบรรณชาตินิยมให้มีเหตุผลน่าเชื่อถือได้มากยิ่งขึ้นด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้จึงมองเห็นถึงประโยชน์ของวิทยาศาสตร์ สามารถอาศัยวิธีการดังกล่าวหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งตัวมนุษย์เองด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น และนำมาแก้ไขปรับปรุงให้สามารถดำเนินไปด้วยกันได้ในสภาวะอันเหมาะสม ไม่ให้เกิดทุกข์ เคียดแค้น เพื่อการอยู่ร่วมกันในโลกจะได้เป็นไปอย่างสะดวกสบาย ซึ่งนอกจากหมายถึงระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมแล้ว ยังรวมถึงการอยู่ร่วมกันเองในสังคมอีกด้วย

สรุป

จากลักษณะธรรมชาตินิยมในแง่ของศาสนาซึ่งได้กล่าวไปแล้วนั้น พอสรุปลักษณะสำคัญ ๆ ได้ คือ เป็นอเทวนิยม ไม่มีเรื่องเกี่ยวกับเทพเจ้าหรืออำนาจของสิ่งเหนือธรรมชาติมาเกี่ยวข้อง เชื่อในสิ่งธรรมชาติและกฎธรรมชาติเท่านั้นว่าเป็นจริง พิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับมนุษย์ และระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกันเองภายใต้กฎความจริงตามธรรมชาติมากกว่าจะเน้นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งทั้งหลายกับสิ่งเหนือธรรมชาติใด ๆ เกี่ยวกับความจริงแท้ของสิ่งทั้งหลาย ธรรมชาตินิยมมีลักษณะความคิดเป็นสหภาพ กล่าวคือ ถือว่า สิ่งทั้งหลายนั้นเป็นจริงในตัวของมันเอง เราไม่สามารถไปถอนมันลงเป็นแค่สิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงสิ่งเดียวได้ แต่ละสิ่งก็มีลักษณะเฉพาะของตัวเองซึ่งไม่สามารถแบ่งแยกถอนย่อยมาเหลือเป็นเพียงสิ่งเดียวกันกับของสิ่งอื่น ๆ ได้ ดังนั้น สิ่งทั้งหลายในโลกจึงล้วนเป็นจริง ในจักรวาลจึงมีสิ่งที่เป็นจริงโดยตัวของมันเองได้มากมายหลายสิ่งด้วยกัน

สำหรับเรื่องของทฤษฎีความรู้ เชื่อในความรู้จากประสบการณ์ คือ ความรู้ทางประสาทสัมผัส ว่าเป็นวิธีเดียวที่จะให้ความจริง ซึ่งเราตระหนักได้ด้วยตนเอง เชื่อในวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งสามารถให้ความจริงสากล ให้ความรู้อันถูกต้องแก่เราได้ ขอมรับในทฤษฎีเรื่องความเป็นสาเหตุ เชื่อในทฤษฎีวิวัฒนาการแบบนวนิยม

ส่วนทฤษฎีเกี่ยวกับมนุษย์นั้น ก็เป็นมนุษย์นิยม เป็นสิ่งธรรมชาติสิ่งหนึ่งเช่นเดียวกับสิ่งอื่น ๆ ในโลก ต่างกันก็ตรงคุณสมบัติเฉพาะเท่านั้น มนุษย์นั้นทั้งเป็นอิสระและไม่เป็นอิสระ แต่อย่างไรก็ตามมนุษย์ก็ยังคงตกอยู่ภายใต้กฎธรรมชาติเช่นเดียวกับสิ่งธรรมชาติทั้งหลาย ส่วนความคิดเกี่ยวกับความหลุดพ้นตามความเชื่อทางศาสนานั้น ธรรมชาตินิยมมีความในแง่ที่ว่า เป็นความคิดที่จะกำจัดทุกข์ ซึ่งเกิดจากความสลายทางวัตถุ (ซึ่งมีมากกว่าความสลายทางจิตใจ) สงครามและความอดอยากเท่านั้น ไม่ใช่เพื่อกลับคืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระเจ้า หรือโลกแห่งพระเจ้า โลกเหนือผัสสะแห่งใด การพ้นทุกข์นี้เป็นไปเพื่อให้พ้นจากความไม่สบายกาย

ไม่สบายใจอันเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ ซึ่งทำให้การดำเนินชีวิตของมนุษย์ไม่เป็นไปอย่างสงบสุข ศาสนาจึงเข้ามามีบทบาท เป็นที่พึ่งแก่มนุษย์โดยชี้ให้เห็นถึงเหตุทั้งหลายที่ทำให้มนุษย์เกิดทุกข์ และชี้ถึงวิธีที่จะทำให้มนุษย์พ้นจากทุกข์ที่มีอยู่ ซึ่งแต่ละศาสนาก็มีวิธีแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความคิดพื้นฐานของศาสนานั้น ๆ

ลักษณะความคิดของศาสนาแบบธรรมชาตินิยม เป็นความคิดที่ประนีประนอมระหว่างแนวคิดสุดโต่ง 2 ฝ่าย คือ สสารนิยมและจิตนิยม แตกต่างจากศาสนาแบบดั้งเดิมซึ่งส่วนมากจะมีลักษณะเป็นจิตนิยมและเทวนิยม ศาสนาแบบธรรมชาตินิยมมีพระศาสดาที่อยู่ตรงกลาง ไม่เห็นวาสสารหรือจิตด้านใดด้านหนึ่งสำคัญที่สุด มีวิธีการเพื่อให้เข้าถึงความจริงเป็นแบบวิทยาศาสตร์ ยึดถือความรู้จากประสบการณ์ซึ่งสามารถพิสูจน์ยืนยันให้เห็นจริงได้โดยสากล พยายามหาทางอธิบายสิ่งหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นปัจจัยสำคัญนี้ทำให้เห็นว่า เป็นพระศาสดาที่ไม่ลองลอยจนเกินไป และก็ไม่ใฝ่ใจในเรื่องของวัตถุ แต่เพียงอย่างเดียว ให้ความสนใจเกี่ยวกับโลกและสิ่งแวดลอมต่าง ๆ ที่เราประสบอยู่ทุกวัน และพยายามค้นหาหลักความจริงอันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ควรวีธีที่ไม่ต้องอ้างถึงสิ่งลึกลับเหนือยัสสะอื่น ๆ และเรายอมรับหลักนั้นได้ด้วยความระหนักถึงความจริงนั้นว่าถูกต้องโดยสากล มีเหตุผลสนใจในความจริงรอบ ๆ ตัว ไม่ใช่เน้นถึงความเชื่อลลยอื่น ๆ เราสามารถเชื่อถือในหลักคำสอนได้อย่างมั่นใจ เพราะสามารถตระหนักความจริงดังกล่าวได้ด้วยตนเอง ไม่ใช่เชื่อจากคำกล่าวอ้างจากคัมภีร์คำสอนตามศัพนั้งสื่อเท่านั้น

พุทธศาสนาก็เป็นศาสนาหนึ่งที่มีลักษณะธรรมชาตินิยม หลักคำสอนในพุทธศาสนาเป็นหลักความจริงของกฎธรรมชาติ สอนให้มนุษย์ตระหนักถึงกฎธรรมชาติ เมื่อเกิดความเข้าใจ ก็จะได้สามารถปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับธรรมชาติดำเนินชีวิตไปได้อย่างถูกต้อง. ความคิดของพุทธศาสนามีลักษณะเป็นธรรมชาตินิยมอย่างไรนั้นจะได้นำมาพิจารณาในบทต่อไป